

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

SØR-ØST POLICE DISTRICT

Deres referanse:
201603794

Vår referanse:
201603092-2 714.0

Sted, Dato
Tønsberg, 28.10.2016

INNSPILL TIL HØRINGSUTTALELSE - BARNES RETT TIL MEDVIRKNING OG MEDRÅDERETT - HELSEPERSONELLS IVARETAKELSE AV BARN SOM PÅRÅRENDE OG ETTERLATTE

Det vises til epost av 24.10.16 hvor det bes om innspill til høring om barns rett til medvirkning og medråderett. Høringen har vært forelagt underliggende enheter og det har kommet innspill fra Barnevoldsavsnittet i Vestfold som følger under:

S. 15: Utg.pkt er at foreldre skal varsles/ha rett til informasjon. Det kan gjøres unntak for barn mellom 12 og 16, og det foreslås at denne unntaksregelen senkes til også å gjelde barn under 12. Dette forslaget bør vi støtte - det kan føre til at barn kan tørre å åpne seg, f eks hos helsesøster, som det er beskrevet i forslaget. Helsepersonellet kan da få noe tid til å rådføre med barnevern/politi uten at foreldre kjenner til det og kan påvirke barnet eller utsette barnet for represalier. BVA har eksempel fra en sak der en gutt i BUPA sa at han ikke fortalte noe om vold fra far i behandling hos BUPA over tid, nettopp av frykt for at foreldre fikk vite, for de var jo og delaktige i deler av behandlingen.

S. 22: Det bes om innspill til om barna i disse tilfellene (de under 12) også skal ha selvstendig samtykkekompetanse – vi tenker de ikke trenger det. Dersom helsehjelp er aktuelt da, så vil barnevernet kunne komme inn i bildet og kan bistå, evt. i straffesak med setteverge som kan samtykke. Det viktigste er unntaket som foreslås om at foreldre ikke varsles om opplysninger barnet gir.

Med hilsen

Rita Kilvær
visepolitimester

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Sør-Øst politidistrikt

Vestfold politidistrikt
Post: Postboks 2073, 3103 TØNSBERG
Besøk: Baglergaten 2

Tlf: 33 34 44 00
Faks: 33 31 36 02
E-post:
post.vestfold@politiet.no

Org. nr.:
Giro:
www.politi.no

Helse- og omsorgsdepartementet

Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
16/5600

Vår referanse:
201603794-10 008

Sted, Dato
Oslo, 09.12.2016

HØRING - BARNES RETT TIL MEDVIRKNING OG MEDRÅDERETT ETTER PASIENT- OG BRUKERRETTSLOVEN - HELSEPERSONELLS IVARETAKELSE AV BARN SOM PÅRÅRENDE OG ETTERLATTE - POLITIDIREKTORATETS MERKNADER

Politidirektoratet viser til Helse- og omsorgsdepartementets høring av forslag til endringer i lover og forskrifter på helse- og omsorgstjenestefeltet. Forslaget gjelder blant annet endringer i pasient- og brukerrettighetsloven og helsepersonelloven. Politidirektoratet har forelagt høringen for underliggende etater. Vi har mottatt innspill fra Sør-Øst politidistrikt. Dette følger vedlagt.

Politidirektoratets vurdering

Politidirektoratet har følgende merknader til høringen:

Barns rett til medvirkning og medråderett etter pasient- og brukerrettighetsloven

Foreldre sin rett til å få informasjon

Pasient- og brukerrettighetsloven § 3-4 regulerer særskilt spørsmålet om informasjon når pasienten er mindreårig. Det følger av § 3-4 første ledd at når en pasient er under 16 år, skal både pasienten og foreldre eller andre med foreldreansvaret informeres. Bestemmelsen innebærer at når pasienten er over 16 år, skal som hovedregel foreldre eller andre med foreldreansvaret ikke informeres med mindre pasienten samtykker til at opplysningene blir gitt.

For pasienter mellom 12 og 16 år er det gjort unntak fra plikten til å informere foreldre eller andre med foreldreansvar i § 3-4 annet ledd når "pasienten av grunner som bør respekteres, ikke ønsker dette". Videre følger det av tredje ledd at informasjon som er nødvendig for å oppfylle foreldreansvaret likevel skal gis foreldre eller andre med foreldreansvaret når pasienten er under 18 år.

Politidirektoratet

Departementet foreslår å innføre et snevert unntak fra plikten til å informere foreldre og andre med foreldreansvaret "dersom tungtveiende hensyn til pasienten eller brukeren taler mot det", jf. forslag til § 3-4 nytt fjerde ledd. Unntaket er foreslått å gjelde uavhengig av alder og uavhengig av om informasjonen i utgangspunktet skulle ha vært gitt foreldrene eller andre med foreldreansvaret etter første, annet eller tredje ledd. Bestemmelsen vil dermed også gjelde barn under 12 år.

Politidirektoratet er enig med departementet i at det i spesielle tilfeller kan være behov for at informasjon om barn under 12 år ikke videreformidles til foreldrene eller andre med foreldreansvaret. Som følge av forslaget vil helsepersonell få tid til å rådføre seg med barnevern eller politiet uten foreldrenes kunnskap. Slik Sør-Øst politidistrikt påpeker vil en da kunne hindre at foreldre eller andre påvirker barnet eller utsetter barnet for represalier. Sør-Øst politidistrikt viser også til en sak der en gutt som var til behandling hos Barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling (BUPA) ikke fortalte om vold fra far av frykt for at foreldrene fikk kunnskap om dette. Det foreslåtte unntaket i § 3-4 fjerde ledd kan bidra til at slike tilfeller unngås.

Politidirektoratet støtter på denne bakgrunn forslaget om å innføre et snevert unntak som innebærer at informasjon ikke videreformidles til foreldrene, også for barn under 12 år.

Med unntakene i henholdsvis annet og nytt fjerde ledd, samt begrensningen i tredje ledd, kan rekkevidden av plikten til å informere og plikten til ikke å informere foreldre eller andre med foreldreansvar totalt sett fremstå noe komplisert og vanskelig tilgjengelig. Særlig oppfatter vi at rekkevidden av pliktene for pasienter mellom 12 og 16 år kan være vanskelig å få tak på. Slik vi forstår det, vil både annet, tredje og nytt fjerde ledd gjelde for denne aldersgruppen.

Det kan stilles spørsmål om hvilke opplysninger som omfattes av unntakene etter annet og nytt fjerde ledd, og om det kan være tilfeller der opplysninger vil omfattes av begge unntakene. Unntakene synes etter vår vurdering til en viss grad å overlappe hverandre, for eksempel i tilfeller der en pasient mellom 12 og 16 år selv har oppgitt at informasjon ikke bør gis til foreldrene (jf. annet ledd) og denne informasjonen er av en slik karakter at "tungtveiende hensyn" til pasienten taler mot å gi informasjonen (jf. nytt fjerde ledd). Videre forstår vi departementets omtale på side 18 i høringsnotatet slik at opplysninger som faller inn under fjerde ledd, uavhengig av om de også skulle falle inn under annet ledd, ikke vil omfattes av begrensningen i tredje ledd. Derimot skal opplysninger som kun faller inn under annet ledd, og ikke samtidig under fjerde ledd, gis til foreldre dersom informasjonen er nødvendig for å oppfylle foreldreansvaret, jf. tredje ledd.

Det er viktig at regler om plikt til å utlevere opplysninger om barn og plikt til å tilbakeholde disse fra foreldrene, er klare. Dette kan bidra til forutsigbarhet for dem som berøres av reglene, og bedre etterlevelse av regelverket. Politidirektoratet ber på denne bakgrunn om at departementet vurderer om det kan være hensiktsmessig å klargjøre sammenhengen mellom annet, tredje og nytt fjerde ledd i § 3-4. Under enhver omstendighet bør rekkevidden av plikten til å gi og plikten til å tilbakeholde opplysninger om mindreårige fra foreldrene fremgå klart av lovens forarbeider.

Departementet understreker på side 17 i høringsnotatet at den som sitter på informasjon ikke kan la være å gjøre noe mer med saken. Dersom det foreligger opplysningsplikt til barnevernet skal opplysningene videreformidles slik at barnevernet kan undersøke saken og sørge for at barnets interesser blir sikret, jf. helsepersonelloven § 33. Og dersom opplysningene tilsier at

barnet står i fare for alvorlig skade kan det foreligge plikt til å varsle politiet for å avverge skaden, jf. helsepersonelloven § 31.

Politidirektoratet vil, i likhet med departementet, understreke viktigheten av at opplysninger som mottas, videreformidles. Varsling av politi eller barnevern er viktig, ikke minst i situasjoner hvor foreldre ikke informeres og/eller informasjonen gjelder mindre barn under 12 år. Opplysningspliktene etter henholdsvis helsepersonelloven §§ 31 og 33 bør være godt kjente og tydelige for helsepersonell, og det er viktig at helsepersonell får informasjon om disse. Politidirektoratet forutsetter også at forarbeidene tydelig omtaler opplysningspliktene i forbindelse med reglene om informasjon for mindreårige.

Spørsmål om samtykkekompetanse og opplysningsplikt

Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 regulerer generelt hvem som har kompetanse til å samtykke til helsehjelp. Hvem som har rett til å samtykke på vegne av barn under 16 år reguleres av § 4-4.

Departementet foreslår en ny bokstav c i § 4-3 første ledd som gir personer mellom 12 og 16 år samtykkekompetanse når det gjelder helsehjelp for forhold foreldrene eller andre med foreldreansvaret ikke er informert om, jf. § 3-4 annet og fjerde ledd. Forslaget er særlig begrunnet med at det i tilfeller der foreldre ikke informeres kan være naturlig at samtykkekompetansen ligger hos barnet selv, og ikke hos foreldrene. Departementet stiller på denne bakgrunn også spørsmål ved om barn under 12 år bør få selvstendig samtykkekompetanse i tilfeller der foreldre ikke får informasjon etter § 3-4 nytt fjerde ledd. Etter en helhetlig vurdering har departementet valgt ikke å foreslå dette. Departementet ber særlig om høringsinstansenes syn på dette.

Politidirektoratet er enig med departementet i at barn under 12 år i utgangspunktet ikke bør ha selvstendig samtykkekompetanse. Under enhver omstendighet er det avgjørende å falle ned på en løsning som sikrer barnet nødvendig helsehjelp.

Vi stiller spørsmål ved om tilfeller der informasjon ikke gis til foreldre etter pasient- og brukerrettighetsloven § 3-4 nytt fjerde ledd samtidig alltid vil utløse en opplysningsplikt etter helsepersonelloven § 33. Etter § 33 skal helsepersonell gi opplysninger til barnevernet "når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt".

I høringsnotatet på side 22 skriver departementet at de "regner dessuten med at dersom personell får informasjon fra pasienter eller brukere under 12 år som på grunn av tungtveiende hensyn til pasienten eller brukere ikke skal videreformidles til foreldrene, så vil det dreie seg om alvorlig informasjon. *I de tilfellene det foreligger opplysningsplikt* overfor barnevernet, kan barnevernet komme inn og sikre barnet sine interesser med hensyn til spørsmål om helsehjelp" (*vår utheving*). Dette kan tyde på at det ikke alltid vil foreligge opplysningsplikt etter helsepersonelloven § 33 i slike tilfeller.

På den annen side angir departementet på høringsnotatet side 17 at tilfeller som er ment omfattet av pasient- og brukerrettighetsloven § 3-4 nytt fjerde ledd er "informasjon som kan peke i retning av at foreldrene eller andre med foreldreansvaret utsetter barnet for fysisk eller psykisk mishandling, seksuelle overgrep eller andre former for alvorlig omsorgssvikt". Dette synes å være opplysninger som også skal gis etter helsepersonelloven § 33.

Harmonisering av straffebestemmelsene for brudd på taushetsplikt

Straffeloven § 209 inneholder en generell straffebestemmelse for brudd på taushetsplikt som følger av lov eller forskrift. Brudd på taushetsplikt etter helsepersonelloven, pasientjournalloven og helseregisterloven blir dermed rammet av den generelle straffebestemmelsen i straffeloven i tillegg til straffebestemmelsene i de enkelte særlovene. For å unngå at den samme handlingen blir rammet av to konkurrerende straffebud foreslår departementet å endre straffebestemmelsene i særlovene slik at de viser til straffeloven § 209. Dette innebærer at strafferammen for brudd på taushetsplikt etter de nevnte lovene blir endret fra bot eller fengsel i inntil 3 måneder til bot eller fengsel i inntil 1 år.

Politidirektoratet støtter forslaget om at straffebestemmelser i de nevnte særlovene harmoniseres med straffeloven § 209, herunder at strafferammen for brudd på taushetsplikt etter særlovene økes fra bot eller fengsel i inntil 3 måneder til bot eller fengsel i inntil 1 år.

Medvirkning til brudd på taushetsplikt etter straffeloven § 209 er ikke straffbart, i motsetning til brudd på taushetsplikt etter helsepersonelloven, pasientjournalloven og helseregisterloven. Departementet stiller spørsmål ved om denne særregelen videreføres. Departementet har ikke oversikt over hvilke konsekvenser det vil få dersom denne særregelen fjernes, og ønsker derfor innspill fra høringsinstansene på om en slik særregel er nødvendig.

Politidirektoratet er ikke kjent med hvilke konsekvenser det vil få dersom den nevnte særregelen om medvirkning fjernes i helsepersonelloven, pasientjournalloven og helseregisterloven. Vi viser likevel til at det ikke er gitt en egen straffebestemmelse i politiregisterloven. Brudd på taushetsplikt følger av den generelle straffebestemmelsen i straffeloven § 209. Politiet besitter betydelig sensitiv informasjon. Det kan argumenteres for at det ikke bør gjelde et strengere straffeansvar for helsepersonell enn for politiet.

Med hilsen

Kristine Langkaas
Seksjonssjef

Kristine Blikom
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.